

ÖSSZEHANGOLJUK A GENEZIST A TUDOMÁNNYAL?

SZABADOS ÁDÁM

Konkordista értelmezésnek szokták nevezni a Genézisnek azt a magyarázatát, amelyik a tudományos konszenzus és a bibliai beszámoló közötti harmóniára törekszik. Tévedés lenne azt gondolni, hogy kizárólag a konkordista értelmezés próbál hidat verni a Biblia és a tudomány között, hiszen a „fiatal” világegyetemet feltételező kreacionista magyarázatok is igyekeznek a maguk oldalára állítani a tudományt, csak az ő esetükben mintha inkább egy törpe kisebbség vívna reménytelen harcot a tudományos közvéleménnyel. A tudomány és a Genézis összehangolása régóta izgatja a hívőket. Van, ahol mindig az éppen aktuális tudományos konszenzushoz próbálják igazítani a Biblia értelmezését, más keresztény körökben inkább a bibliai szöveg egy bizonyos értelmezéséhez keresik a tudományos igazolásokat. És vannak olyanok is, akik mind a bibliaértelmezésre, mind a világ eredetét kutató tudományra önálló disciplinákként tekintenek, és nem próbálják mindenáron feloldani a feszültséget a kettő között. Vajon nekik van igazuk, vagy azoknak, akik már most felvázolnak modelleket, amelyek egyszerre tesznek eleget a tudomány követelményeinek és a Biblia igazságigényének?

Henri Blocher szerint „a konkordista elmélet nagyrészt joggal részesült kedvező megítélésben. Felelősségteljes magatartást tanúsít mind a kapott kijelentés, mind a megszerzett ismeretek iránt.” (*Kezdetben*, Harmat, 39) Ugyanebben a könyvében Blocher fenntartásait is hangoztatja az aktuális tudományos konszenzus és a Biblia értelmezése közötti összhang dogmatikus megfogalmazásával szemben. Óvatosságra int C. J. Collins is *Did Adam and Eve Really Exist* (Crossway, 2011) c. közelmúltban publikált munkájában. Collins elismeri a konkordista elmélet vonzerejét, hiszen ez a megközelítés igyekszik eleget tenni a kétfajta igazságigénynek, de felhívja a figyelmet azokra a problémákra, melyek a tudomány és a Biblia összehangolásakor jelentkeznek.

Az első nyilvánvaló probléma az, hogy a tudományos elméletek *változnak*. A huszonegyedik század első évtizedében a tudósok például már nem ugyanúgy gondolkodnak a Föld történetéről, mint a tizenkilencedik század utolsó harmadában. Tegyük fel, hogy a huszadik század elején sikerült összehangolni a Biblia szövegét az akkori geológiai elméletekkel (volt ilyen vélekedés). Mi van, ha a tudományos konszenzus utána megváltozik (megváltozott)? Az új tudományos hipotézisek tévesek, vagy a Biblia szövegéről derült ki, hogy téved?

A másik probléma a konkordizmussal, hogy könnyen azt a benyomást kelti a hívőkben, mintha a Biblia szövegének történetiségét csak akkor fogadhatnánk el igaznak, ha azt külső tudományos kutatások is megerősítik. A Biblia nyitott a történeti igazolásra – ennek fontosságáról Pál Jézus feltámadása kapcsán beszélt –, de ez az igazolás a távoli múlt esetében meglehetősen nehéz, sőt, részben irreális elvárás.

Az is gond a konkordista felfogással, hogy azt feltételezi, mintha a Genézis szerzője ugyanazokkal a tudományos kérdésekkel foglalkozott volna,

amelyekkel a modern tudomány. Ez eléggé életszerűtlen feltevés, hiszen az eredeti hallgatóság mezőgazdaságból élő izraeli emberekből állt, akiknek az élet számos más dimenziójával kapcsolatban voltak kérdéseik, nem ugyanazokkal, mint a modern tudománynak. Abszurd az a gondolat, hogy az igazság és a tudományos részletesség azonos fogalom lenne.

Collins elveti az anti-konkordizmust is, azt a felfogást, amelyik a bibliai beszámoló mögött egyáltalán nem keres történeti referencialitást. „Amennyiben a Genézisnek vannak történeti vonatkozásai, akkor – legalább elméletben – *lehetséges*, hogy kapcsolatot találjunk a témája és más tudományágak között.” (107). Vagyis ne számúzzuk a bibliai történetet a vallás világába! Collins azonban rámutat a tudomány és a teremtéstörténet közötti kapcsolatok keresésének korlátaira is: „A ‘lehetőség’ nem azonos a ‘valószínűséggel’, és még kevésbé a ‘szükségszerűséggel’.” (107) Vagyis felvázolhatunk lehetséges forgatókönyveket, melyekben a Biblia és a tudomány válaszai összekapcsolódnak, de ne ragaszkodjunk ezekhez a forgatókönyvekhez foggal-körömmel, mert a tudományos konszenzus is változhat, és a szöveg megértésében is lehet még nagyobb világosságunk!

Blocher hasonló következtetésre jut. A hit „nem ad mindenre azonnal választ; nem követeli, hogy a tudomány ma mindenben igazat adjon neki; nem ijed meg, ha bizonyos jelenségek ellentétesnek tűnnek Isten Szavával; a hit annyira bizonyos az Igében, hogy derűsen tárja fel kételyeit, és képes várni a homályos dolgok megvilágosodására.” (*Kezdetben*, 272) A konkordizmus mintha előreszaladna az időben: abba a korba, amikor színről-színre látunk majd, nem pedig tükör által, homályosan, mint most. Ettől még nem hiábavaló vállalkozás, de csak nagy alázattal szabad művelni.